

Proposta ponència
XIVè CONGRÉS ORDINARI DEL PARTIT SOCIALDEMÒCRATA
26 de novembre del 2016

Un projecte de renda bàsica del Partit Socialdemòcrata

Carles Sánchez Rodríguez

La present ponència té l'objectiu de crear un grup de treball al si del Partit Socialdemòcrata que treballi una proposta de Renda Bàsica d'implantació al Principat d'Andorra.

La renda bàsica és un concepte de què sentim a parlar cada volta amb més insistència. Es tracta d'una mesura política de redistribució directa de la riquesa des de l'Estat, on cada ciutadà rep un ingrés mensual que cobreix les seves necessitats bàsiques. Aquesta idea, senzilla en la seva formulació, té implicacions en la manera com entenem les nostres relacions econòmiques. A continuació detallo les seves característiques, els seus límits, el seu origen i les seves virtuts.

Què és la renda bàsica?

- **Renda:** tipus d'ingrés de característiques variables en funció de la seva procedència. En el cas de la renda bàsica es tractaria d'un ingrés mensual individual a imatge dels ingressos derivats del salari. La procedència d'aquesta renda seria l'Estat. Generalment es considera que la quantitat d'aquest ingrés ha de superar el llindar de la pobresa establert al país en qüestió per a cada període.
- **Incondicional:** a diferència d'altres ingressos proporcionats per l'Estat (renda mínima d'inserció, subsidi d'atur, etc.) la renda bàsica no requeriria cap tipus de condició per rebre-la (ni nivell d'ingressos ni posició en el mercat laboral).
- **Universal:** tot ciutadà gaudeix del dret a l'ingrés pel sol fet de ser ciutadà.

Quins són els seus límits?

- En primer lloc una mesura d'aquest tipus obliga a **redefinir part de les relacions econòmiques** que mantenim en la nostra societat. Factors com els valors associats al treball remunerat, el finançament públic de la mesura, que aquesta esdevingui un 'efecte crida' per a ciutadans dels països veïns o que simplement la gent deixi de treballar són factors psicològics que generen un rebuig inicial, com s'ha pogut veure

al referèndum suís del 2016. La incertesa sempre genera por i provoca una tendència a prendre posicions més conservadores¹.

- El **finançament** és un dels punts més problemàtics de la mesura. S'especula, sovint amb arguments equivocats, sobre la impossibilitat de la seva aplicació. Certament és difícil aplicar-la si no es duu a terme una reforma fiscal que permeti, no la simple distribució de més diners, sinó una redistribució, és a dir, una recaptació progressiva i una distribució universal². Pel cas andorrà, i deguda la nostra estructura fiscal, la reforma hauria de ser profunda i presentaria resistències evidents.
- Una pregunta que pot planar sobre el cap de qui es pren seriosament la proposta és la seva universalitat. Atorgada a tot ciutadà significa **pensar qui és ciutadà**. Per això la renda bàsica és un dret social i no pot ser circumscrita a la possessió de la nacionalitat. L'acord general és que la renda bàsica s'adreça a ciutadans i residents acreditats³. Una aplicació que només s'adrecés als nacionals duria a la paradoxa de què bona part dels contribuïdors a la generació de renda quedés fora de la seva distribució. Aquest debat, novament, pot crear fortes resistències entre aquells ciutadans amb dret a vot.

Quin és el seu origen?

- El 1986 neix la BIEN (*Basic Income European Network*), associació amb activitat periòdica dedicada a l'elaboració teòrica i seguiment pràctic de la proposta. El 2004 l'associació s'amplia a la resta de països del món⁴.
- En l'àmbit acadèmic fou Phillipe van Parijs⁵ qui el 1995, amb *Real freedom for all*, recuperà la idea de l'ingrés incondicional com a forma de garantia de llibertat ciutadana real.

Quines són les seves virtuts?

- **La renda bàsica no és un salari sinó un ingrés que ens fa partícips del total de la riquesa generada socialment i de la que cadascú n'és propietari.** Això canvia tota la concepció que es té sobre les fonts d'ingressos dels propietaris de força de treball. Sense que deixés d'existir el treball assalariat la renda bàsica proporcionaria una garantia de subsistència que evitaria el "xantatge de la misèria", o l'obligació a acceptar qualsevol tipus de remuneració i condicions. Aquest fet pal·liaria les asimetries existents en les negociacions col·lectives, on la posició dels sindicats es

¹ http://economia.elpais.com/economia/2016/06/05/actualidad/1465139031_423489.html

² <http://www.sinpermiso.info/textos/un-modelo-de-financiacion-de-la-renta-basica-para-el-conjunto-del-reino-de-espana-s-se-puede-y-es>

³ Al mateix article citat a la nota 2.

⁴ <http://basicincome.org/about-bien/>

⁵ (Brussel·les, 1951-) Catedràtic d'ètica econòmica i social a la Universitat catòlica de Lovaina.

veu escindida entre el corporativisme del sector i la defensa dels treballadors sense feina. La renda bàsica garantiria la disposició de recursos materials i temporals pel desenvolupament d'altres activitats i projectes, fracturant la centralitat vital del lloc de feina de jornada completa.

- **La renda bàsica no és una remuneració a canvi de la realització d'una activitat, ni és una política pública en contra de la pobresa, es té dret a rebre-la pel sol fet d'existir.** Si l'Estat del Benestar està destinat garantir l'existència dels treballadors quan aquests no poden treballar, o a cobrir les necessitats de la població que es troba fora del període de vida productiu, (bé sigui sota els paràmetres d'assegurança, bé sota els paràmetres de solidaritat) la renda bàsica substitueix tota idea de subsidi a aquella població "improductiva" per una idea de l'Estat del Benestar on el que es remunera és l'existència, no la manca de productivitat. D'aquí que la renda bàsica sigui interpretada de dues maneres oposades que es consideren "de dretes" i "d'esquerres".

La interpretació de dretes consisteix a implantar la renda bàsica com a única forma d'intervenció estatal, com una eina contra la pobresa que assegurí un ingrés de supervivència. Totes les virtualitats de la proposta s'ensorren, perquè quedarien externalitzades totes les funcions de l'Estat del Benestar (a més de subsidis i pensions s'esborrarien la salut i l'educació gratuïtes perquè l'Estat ja proporciona ingressos). La interpretació "d'esquerres" incideix en el manteniment d'un salari mínim interprofessional i l'educació i la salut gratuïts. Un lloc comú a les dues posicions és el de la supressió dels costos de la burocràcia consubstancial als ingressos condicionals.

- **Com a ingrés incondicional la renda bàsica no pot ser sinó universal.** Evidentment la renda bàsica és universal, tothom hi té dret. La incondicionalitat esborra la classe social com a barem però tot i així segueix existint la barrera de la ciutadania. D'instaurar una renda bàsica en un sol espai estatal-nacional es crearia, necessàriament, una asimetria acusada entre estatus de ciutadania que provocaria un blindatge de la condició ciutadana. Obrir aquesta condició és un debat intrínsec a la proposta de renda bàsica, així com l'expansió democràtica que implica assegurar el dret a l'existència. És per això que es tracta d'una proposta universal en tots els seus sentits.

La renda bàsica s'ha convertit, doncs, en una de les sortides més palpables de l'esvoranc en què es troba la socialdemocràcia europea davant de la desarticulació del món del treball i la "precarització" de la vida⁶.

⁶ <http://www.sinpermiso.info/textos/renta-basica-y-socialdemocracia>

Principals referències respecte a la renda bàsica:

<http://basicincome.org/>

Lloc web de la *Basic Income European Network*

<http://www.redrentabasica.org/rb/>

Lloc web de l'associació *Red Renta Bàsica*, radicada a Espanya

<http://www.sinpermiso.info/monograficos/>

Lloc web de la revista *Sin Permiso*, amb un ampli fons d'articles i monogràfics sobre la renda bàsica

Propostes de resolució

A continuació s'estableix la següent proposta de resolució:

- 1) La creació d'un grup de treball al si del Partit Socialdemòcrata amb l'objectiu d'elaborar una proposta de Renda Bàsica d'implantació al Principat d'Andorra, obert a col·laboradors externs, entre ells un economista expert en la matèria”.